

КОНСТАНТИН КОНСТАНТИНОВ ПРОИЗШЕСТВИЕ

chitanka.info

По пътя за село Горно Усое се клатушкаше файтон. Той взеше към далечното било на планината трима души от града: следовател, лекар и заместник-прокурор. Предния ден в селото се бе случило произшествие — внезапна смърт с белези на отравяне — и сега трябваше да се почне разследване, като се извърши и аутопсия на самото място.

Селото отстоеше на петнадесетина километра от града. Тръгнаха рано сутринта, като правеха сметка да се върнат към два-три часа следобед. Няколко дни преди това беше валил дъжд — пороен, майски дъжд. Но този ден небето беше синьо, измито, без никакво облаче, и едно ярко слънце режеше очите.

Пътниците, както обикновено става, отначало бодри и приказливи, полека-лека, люшкани от колата, потъваха в тъпа и приятна сънливост. На широкото седалище бяха следователят, слабичък, с изтощено лице човек, облечен в старо пардесю, стиснал под мишница кожена чанта, и докторът — къс, пълен, с голяма посивяла глава и изпъкнали очи, които му придаваха сърдит израз. Върху коленете си той крепеше тумбеста лекарска чантичка. От време на време следователят сгърчваше лице в болезнена гримаса и се размърдваше. Тогава седналият отсреща млад заместник-прокурор, стегнат в хубав пътен костюм и с цигара в уста, участливо се обръщаше към него, но не се решаваше да се обади. Той бе отскоро назначен в съда и още не бе се сблизил с колегите си.

Градът отдавна се бе скрил зад първото възвишение. Файтонът се друсаше по разваления, цял в локви път, който лъкатеше между нивя с наведени класове, макове и метличини и наводнени ливади, заприличали на малки блата. Тук-там из тях бавно крачеха щъркели. От ширината лъхаше мирис на тиня и на трева.

В колата мълчеха. Младият прокурор за втори път предложи цигари на другарите си и те за втори път мълчаливо му отказаха. Нему бе малко неловко, че пуши сам, че настроението му е чудесно, всичко му се вижда хубаво, ново — и тоя слънчев ден, и тия широки зелени места, — а на спътниците му, както изглеждаше, всичко това отдавна е омръзнало и като че те самите цели бяха вкиснати от досада.

При едно по-силно друсване следователят изохка и се намръщи повече.

— Нещо не ви е добре, колега? — съчувствено се обади младият човек.

Другият се понамести, затвори очи и отвърна:

— Ишиас... ишиас, младо. Да ти не дава господ! Вчера цял ден бях схванат, едва привечер ме поотпусна. Мислех днес да полежа... див занаят, докторе — изви лице той към доктора, — то и твоят не е за завиждане, ама нашият май държи рекорд!

— Рекорд... рекорд... — избумтя докторът. Той приказваше в скороговорка, като че хвърляше думите в залп, по няколко наведнъж и ги повтаряше. — Ти мене питаш ли? Нощес са ме дигнали в три часа... Виж, на прокурора — на прокурора му е добре... Хем ще си направи разходката, хем нищо няма да върши... Само сеир.

— Младото ли? — усмихна се едва-едва следователят. — Вярно, неговото е отсега нататък. Какво знае той още?...

Момъкът също се усмихна. Наистина той почти нищо не знаеше. Това беше първото произшествие, на което бе изпратен. Съзнанието за важността на службата, с която бе натоварен, се примесваше към това безотчетно чувство на здраве, на младост, на любопитство, което го изпълваше цял. Драго му беше всичко — земята, хората, целият свят — и му се струваше, че в тоя светъл, чист ден няма място за нищо лошо. Той несъзнателно се бе загледал към следователя и погледът му спря на шапката: вехта, малко изкривена в периферията, с петна на панделката. И изведнъж му дожаля. Тук беше целият живот на тоя уморен, болнав човек: оскъдицата, семейството, възрастта, примирението, в което е удавено всякакво бъдеще... Момъкът отмести очи и се вгледа в далечината. Не, все пак, въпреки всичко, денят е чудесен! Той поглади с длан бузата си: заранта не успя да се обръсне и това беше малко неприятно. Но бе оставил тая работа за след връщането — и без това от пътуването щяха да се измърсят. А тая вечер... Внезапна и приятна тръпка сви сърцето му. Тая вечер той имаше среща: една дълга, хубава любов щеше най-после да се разреши окончателно. Той притвори очи, видя за миг лицето на момичето и без да съзнава, отново се усмихна.

— Ама наистина ли са го отровили оня? Да не е бил болен? Пък ние да блъскаме пътя на вятъра! — дочу той как избъбра неочаквано докторът.

Следователят мръдна рамене:

— Знам ли ги тия рогачи, докторе? И се трепят, и се тровят, пък и лъжат, колкото щеш... Получи се съобщение от кмета. Върнал се онзи де, умрелият, вечерта от кръчмата и цяла нощ се превивал от корем. По обяд — свършил. Преди това бил съвсем здрав. Имали стара кавга с кръчмаря за едно парче гора. Уж се били спогодили през този ден и вечерта се черпили по случая. Това е цялата история.

Докторът изръмжа нещо неразбрано, изгледа сърдито пътя, който леко слизаше надолу, и млъкна.

Неочаквано конете зацапаха във вода. Запръскаха кални капки, файтонът отведнъж хлътна в някаква мека яма и спря. Долчинката, през която минаваше пътят, се бе превърнала в благо. Колелата затънаха до главините, напразно файтонджията шибаше животните, викаше, ставаше на капрата — нищо не помогна. Колата се поотмести малко и повече затъна. Опитаха още веднъж-дваж да се изтегли — пак не успяха. Пътниците почнаха да се сърдят, времето минаваше, а нищо не можеше да се направи. Да слезат беше немислимо: няколко метра наоколо имаше дълбока до коленете кал. На срещния бряг се търкаляше счупено колело от селска кола. Очевидно и други бяха затъвали тук. Най-после файтонджията съобрази — възседна единия кон, успя да го разпегне и проклинайки пътищата и занаята си, тръгна да търси наблизко хора да му помогнат. Колата остана сред блатото като уродливо островче, осакатена, с един кон. От двете страни лежах зелените полета и лека пара се дигаше от тях. Беше тихо. Далеч по друг селски път мърдаха двама-трима души. В небето пееха чучулиги. От време на време рояк мушици бързо прелиташе, увисваше за минутка във въздуха и наново се запиляваше нанякъде. На една близка могила изскочи дрипаво козарче с торба, спря се и дълго гледа мълчаливо към файтона. После пак така изведнъж изчезна зад баира.

Пътниците, вече съвсем ядосани, току вадеха часовници. Най-сетне файтонджията се появи заедно с един селянин, който водеше чифт мършави волове. Човекът беше като волчетата си — дребен, изкривен от труд — и вървеше съвсем неохотно. Тръгнал бе по своя работа, а сега трябваше да губи време тука. Но файтонджията го беше заплашил, че вози съдии, и, ще не ще, той остави колата на сред път и тръгна да помага. Впрегнаха воловете пред конете, нагазиха и двамата в калта и след нови усилия успяха най-сетне да изтеглят файтона на срещния бряг. Оттук нататък пътят почна да възлиза, стана каменист и

по-сух. Мина още час и едва към обяд стигнаха. Посрещна ги кметът заедно с един стражар от града и селския пъдар.

Селото имаше стотина къщи, пръснати безредно по стръмен склон, с една кръчма, с една синя църква и с училище до самия връх. Още щом файтонът влезе в уличката към общината, по вратите се показаха жени, плахи и мълчаливи, отнякъде изведнъж се явиха десетина мръсни, босоноги деца, а една групичка селяни, сбрани пред кръчмата, се раздвижи и тръгна към кметството. Кметът обясняваше наново онова, което бе вече съобщил в донесението, и сочеше кръчмата отсреща: ей там хе пили оная вечер...

Новодошлите се огледаха. Каменистият баир беше изобразен от горе до долу с жълточервени сипеи като скорошни рани. Кирпичените къщурки приличаха отдалеч на лястовичи гнезда, лепнати в малки, пусти дворчета, оградени с тръне. Мястото беше обезлесено. Само няколко отделни дръвчета зеленееха тук-там и огромното небе премазваше това голо селище със своя нетърпим блясък и го късаше на парчета тежки черни сенки.

— Първо, да идем да хапнете, господа — каза кметът, — че сетне кой знае дали ще можете обядва...

Влязоха в кръчмата, усойна и тъмна като дупка. Кръчмарят, едър, бял и тлъст човек, избърса една от масите и отиде да приготвя обяд. Наоколо насядаха селяните и се мъчеха да завържат разговор. Скоро пристигнаха пържени яйца, парче сланина и шише мътно вино. Заместник-прокурорът се обади изпитващо:

— От това същото вино ли пихте оная вечер? — и погледна под вежди кръчмаря.

— Същото, господин прокурор — отвърна човекът, като преглътна и бързо замига. — Виното... хе... виното е слабичко... за селяни хора... — помъчи се да се усмихне той. — Ама инак е добро...

Момъкът забеляза смущението му и веднага удовлетворен от проникателността си, реши за себе си: той е. Този човек е престъпник. Той погледна другарите си, за да провери ефекта. Ала докторът съвсем не бе го чул, зает с яденето, а следователят, привиден, слушаше кмета, който шепнеше нещо на ухото му, сочейки с очи масата в ъгъла. Младият човек усети леко неприятно чувство — една смътна, безпричинна обида, смесена с нещо друго, без да разбира какво е то. Още от пристигането в село някаква неопределена тегота се плъзна в

съзнанието му и от минута на минута го обсебваше като мъгла. Чувството на лекота и радост от заранта като че бе изчезнало, оставаше само слабо любопитство и дългът на службата. Той отново погледна другарите си и им завидя: те нито се вълнуваха, нито проявяваха нещо по-друго от обикновения професионален интерес на една привична работа. Той се смъмра сам, чукна чаша с техните и влезе в разговора им.

Обядът скоро свърши. Изпратиха стражаря и селския пъдар напред и следвани мълчаливо от неколцина селяни, тръгнаха да извършат аутопсията.

Слънцето се бе преместило още по-горе и печеше сега почти отвесно. Селото изглеждаше съвсем пусто. Някъде в другия край един петел изкукурига надълго. Когато приближиха къщата, зад плета на дворчето изведнъж се издигна силен рев от няколко гласа — див, еднозвучен, безутешен вой на животни. Умрелият беше вдовец и оставяше три сирачета — едно дванадесетинагодишно момиченце и две по-малки момчета. Те се бяха изправили до стената, стгшени едно до друго, боси, мускореви, уплашени и от време на време почваха да реват внезапно и пак така внезапно млъкваха. Мъчно можеше да се повярва, че този дебел, грозен вой излиза от гърлата на тия деца. Би казал човек, че иде някъде отдалеч, от самите дълбочини на напуканата камениста земя. Докторът веднага разпореди да изнесат трупа на двора, облече престилка, сложи каучукови ръкавици и се намръщи. Кметът заповяда да отведат децата у съседите и стражарят се изправи до вратнята. Донесоха покойника, забулен с шарено платно, върху една стара, откъртена врата. Сложиха отдолу две газени сандъчета, следователят се натъкми на едно трикрако столче да пише, а заместник-прокурорът запали цигара и остана прав. Зад плета надничаха удължени, плахи лица на селяните. Беше горещо, светло и тихо, невероятно тихо. И пак някъде далеч, пронизвайки тишината, проточено изкукурига същият петел.

Докторът махна покривката и се наведе. Веднага една тежка миризма се издигна и се закрепил във въздуха. Човекът беше дълъг, слаб, с огромен, издут корем. Облечен във вехти селски дрехи и разгърден. Два кални, продупчени цървула, единият с развит навой, стърчаха напред. Лицето му — синьочерно, с набола, спъстрена брада, а над челото и отзад — рядка, сива коса, през която се виждаше

жълтеникавата кожа на тила. Единият край на горната устна заедно с твърдия мустак бяха подвити нагоре и оголваха жълточерни зъби. Тая устна и изцъклените очи над нея придаваха на лицето му израз на хитра, зла усмивка.

Докторът сръчно разряза дрехите, разголи трупа и почна работата си, като от време на време спираше, за да диктува на следователя: „Мъж на около 40 години. Добре развит... Външни белези на насилие няма...“ Изведнъж се чу хръскане на разрязван хрущял. Заместникът, който бе впил очи в късите, изумително ловки ръце на доктора, потрепера. Гръдният кош и коремът бяха отворени като на заклан добитък. Една нова, още по-тежка миризма се разля и надви първата. По обвивката на разтворените гърди и корема се виждаше тънък, шафранен слой тлъстина, а ръцете на доктора шетаха между меки, мокри и страшни човешки вътрешности. Следователят продължаваше да пише спокойно, повтаряйки думите на доктора: „Така-а... подкожната тлъстина нормална...“, без да поглежда към трупа, отпъждайки сегиз-тогиз някоя упорита муха. Заместникът, стиснал уста, се мъчеше да диша колкото е възможно по-слабо, за да не чувствава той ужасен въздух, който проникваше чак до костите му. То не беше вече дъхът на разложение и гнилото, не, то беше страшната миризма на разтворена човешка плът! Младият човек побледня, устните му станаха сиви и с всички сили той се бореше да не припадне. Никога до днес не бе усещал нещо подобно. Преди години, на лекциите по съдебна медицина, той бе виждал наистина части от човешко тяло, но то беше друго. То беше някакъв кабинетен препарат, нещо, което нямаше нищо общо с живите хора, с живота изобщо. Нищо от това тук, което до вчера е било жив човек, като самия него, а сега лежеше изтърбушено, със зинала под ослепителното слънце утроба, в тоя селски двор...

Той измъкна бързо кърпичката си, силно напарфюмирана, закри лице и вдъхна надълбоко. То беше парфюмът на неговото момиче: тя бе напръскала кърпичката, за да му напомня постоянно за себе си. За една минута като че му стана по-леко. После изведнъж смесването на благоуханието с отвратителния мирис го удари още по-силно отпреди. Той се облегна на стената, усети как става нещо вътре в него и разбра, че до края на живота си не ще се отърве от тоя ден.

В това време докторът режеше части от стомаха и червата, разглеждаше ги, миришеше, все така сериозен и сърдит. После отвори един буркан, който бе донесъл със себе си, и сложи там парчетата, за да ги изследва в града. Следователят, приведен на столчето, пишеше.

Младият човек не можеше да изтърпи повече. Той направи две-три крачки, видя разтворената врата на къщата и реши да влезе вътре, докато се съвземе. Още от прага го лъхна хладен полумрак и влага. Една мършава котка хукна изплашена и се скри в другата стаичка, отзад. Той спря сред широката одая с нечист пръстен под и огледа наоколо. Таванът, неизмазан, с греди, по които висяха торби, юлари и въжета, беше оплетен с паяжини. Насреща — един угаснал оджак с неизмита паница и две-три железни лъжици до пепелта. Надникна в малката стаичка — там бяха струпани стари козени черги, сечива, едно руно черна вълна. До вратата беше сложен ковчег за мъртвец от бели чамови дъски. През прозорчето вън блестеше слънчевият ден, а тук, в полутъмните ъгли, се гушеше безнадеждна голотия и запустение. Тук, ден по ден, беше живял своя живот онзи, който лежеше сега прострян вън. Тук щяха да продължат същия живот неговите деца, които виеха преди малко като добичета.

Момъкът поглади пламналото си чело, постоя още няколко минути и отново излезе на стъпалата. Докторът довършваше вече своята грозна работа. С игла в ръка той зашиваше кожата на обеления череп и отвореното око заедно с вдигнатия мустак все така зловещо му се усмихваха. После прибра разтворения корем и почна да шиє и него. В тази минута съвсем наблизко избухна отново одевешният вой. Всички стреснато извиха погледи към къщата. Под кирпичената ограда на дворчето се подаваха наредени една до друга, като че отсечени, трите глави на децата и викаха в един глас: „О-о-о-о!...“ С измокрени от сълзи, нечисти и ужасени лица те гледаха вторачено своя баща — оголен, отпуснат в ръцете на тия непознати хора, които го шиєха, подобно на чувал, напълнен със слама, — гледаха и виеха. Кметът изтича веднага отвъд, чу се глъчка и главите изчезнаха. Ревът продължи още малко, заглушен, после полека-лека утихна. Докторът бе прибрал нещата си, запечатаха буркана и го предадоха на стражаря. Пъдарят поля от една стомна да си измият ръцете и следователят отиде да направи набързо пръв разпит.

— Ти, младо, няма ли да дойдеш?... — попита той.

— Аз... не знам... нали може и без мене, колега?... — почти с молба смотолели момъкът. — Ще ви почакам с доктора... — И той издълбоко пое въздух.

Главата му шумеше, усещаше сърцето си в гърлото — бие до пръсване и го задушаваше. Неодолима умора натискаше тялото и съзнанието му, като че цял беше опустошен. Нямахше сили дори да мисли за каквото и да е.

Седнаха с доктора пред кръчмата да дочакат другаря си. Отсреща покрай плетищата бързо минаха две-три стари жени с воценици и стръкове зеленина. Пред общината стражарят оседлаваше коня си. След половин час следователят се върна, и поеха обратно за града.

Пътят беше поизсъхнал, вървеше все надолу и далечното поле се откриваше — спокойно, меко-зелено, оживено от лъкатушни пътеки, по които се мяркаха хора и добитък. Слънцето грееше полегато и разтягаше сянката на фойтона по могиликите. Двамата по-стари спътници вътре бърбеха, вече разположени и доволни. Свършили бяха работата си и сега им беше олекнало. Младият човек, стиснал устни, гледаше право насреща, в лицата им, слушаше думите, но всичко веднага отскачаше от него, без да го докосне — не чуваше нищо, не разбираше, скован в някаква остра и в същото време безчувствена напрегнатост.

Към залез колата стигна в града и спря пред съда. Сбогуваха се. Едва сега момъкът излезе от вцепенението, което го бе обзело още от селото. Той остана сам на тротоара и се огледа учуден. Кога бяха дошли? Колко време бе минало? А другото — онова там — истина ли беше, или си го е въобразил? Край него бързаха минувачи, блъскаха го, градът шумеше бодро, на запад небето пламтеше в мътноалени блясъци. От една близка пивница изхвъркнаха звуци от радио и мирис на печено месо. Той цял настръхна, извади машинално кърпичката си и веднага пак я натъпка в джоба. Отново отвратителната миризма, която мъкнеше със себе си, го блъсна в гърдите до задушаване. Без да мисли, той изтича до в къщи, изми се цял, смени дрехите си, избърсна се: може би тоя кошмар ще се разсее най-после! Напусто. Сега неговото собствено тяло сякаш изпускаше същия мирис!

Той излезе отново и тръгна без цел, пушейки непрекъснато цигара след цигара, за да усеща само дъха на тютюна. Най-сетне спря в една градинка и седна. Тук беше сравнително по-добре. Свали шапка

да разхлади челото си. Какво беше това наистина? Какво ставаше с него? Какъв е тоя дяволски ден? Всъщност нима всичко това беше един ден?... Колко отдавна бе заранта, когато тръгнаха от тия същи улици! Струваше му се, че дълги години го делят от горещата пладния там, в онзи селски двор. Толкова друг, уморен, увехнал се усещаше той сега.

Младият човек въздъхна безпомощно и вдигна, очи към небето. Денят угасваше — мек, прозрачен, прекрасен и безучастен ден. Едно усмихнато равнодушие лъхаше от зеленикавото вечерно небе.

И тая далечна, непостижима красота стопена в пространството, нямаше нищо общо със земята, с нещата, с хората и с неговите собствени, объркани и настръхнали мисли.

Край градината безшумно се плъзна елегантен, осветен отвътре автомобил. Някаква дама бързо мина по пясъчната пътека, спря на тротоара, за да начерви устните си, и изчезна. Далеч забумтя военна музика, отдалечи се, заглъхна. Каква неизразима нежност изпълваше тая майска вечер! А отгатък — там се давеха в кал, в немотия, и злодеяния... Това бе то, животът. А тая сутрин той искаше да пее от радост и възторг от живота! Как можеш да се радваш, когато там вият обезчовечени деца?...

Той погледна своите бледни, чисти ръце. И веднага пред очите му се мярна пръстеножълтият тил с оредели коси на покойника, двата пробити цървула, които стърчаха напред, лъскавите мокри вътрешности. Ето това пък беше човекът! Човекът — той самият или онзи там минавач, или другият след него... всеки, всеки!... Тая тънка, лъжлива обвивка, под която се крият куп вонещи нечистотии, това беше човекът! А светът нехаеше, светът въпреки всичко си оставаше същият. Хората имаха радостите, измамите си, тичаха, работеха, любеха... Любеха! При тая мисъл нещо смътно промърда в съзнанието на момъка. Какво имаше още?... Какво беше то?... Ах, да, срещата... Той имаше тая вечер среща. Тя го очакваше сега навярно и вече се сърди или безпокои. Из някаква безкрайна далечина изплува лицето на момичето — мургаво, дяволито, с лек тъмен мъх на горната устна. После ръката — гола до рамото, пълничка ръка, която толкова пъти беше целувал. Внезапен прилив на безпределна погнуса и злоба кипна вътре в него, заля го цял и го понесе. Той затвори очи, процеди през зъби: „Подкожната тлъстина нормална“... — и скочи. Накъде?...

Улиците шумяха от хора, светлини, трамваи. Но сега всичко беше чуждо, безсмислено и безвкусно, като че той идеше от някакъв друг свят.

1935

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.